

Notícies i comentaris

Pompeu Fabra.

Un dels pocs homenatges que poden fer-se avui a Catalunya—més diríem, gairebé l'únic que pot ésser fet sense reserves mentals—és el de mestre Fabra.

A ell deu el nostre idioma la possibilitat de la seva normal adaptació com a òrgan d'expressió de les més diverses disciplines. Mai no pot dir-se d'un idioma que hagi arribat a la seva plenitud si el seu ús queda limitat a una fracció de les activitats del poble que l'empra. Cal que de la poesia es remunti a la literatura i d'aquesta a la ciència i la filosofia. En esmentar aquesta trajectòria—per altra banda absolutament normal—no ho fem pas amb la pressumpció que la ciència ocupi un estadi superior en l'activitat humana. Però és indubtable que el científic és l'únic que, sense mancarment pot optar lliurement a un idioma quan publica les seves investigacions. Mentre que el literat—Hevat comptades excepcions d'homes que han triomfat en llengua diversa de la pròpia—ve, per raó natural, obligat a emprar el seu idioma nadiu, l'home de ciència en la producció del qual la precisió cal que ocupi el primer lloc, pot emprar una llengua forastera, adés per facilitar la difusió del seu treball, adés perquè la pròpia està mancada de la flexibilitat indispensable a publicacions d'aquesta índole.

Aquesta segona contingència, avui, gràcies a l'obra meritòria del senyor FABRA ha desaparegut i ja no és un destorb per al normal desenvolupament de la literatura científica en llengua vernàcula; tenim una unitat idiomàtica que ha permès la creació i desenrotllament de publicacions científiques de primer ordre a casa nostra. Sense aquest esforç perseverant, no haurien pogut existir dignament les publicacions de l'Institut d'Estudis Catalans, ni fóra possible la F. B. M., ni, més modestament, altres publicacions periòdiques o no que tenim avui a Catalunya, entre les quals cal comptar CIENCIA.

I és indubtable que la normalització del català ha afavorit, així mateix, la seva difusió més enllà dels límits de Catalunya. Avui, són molts els estrangers que segueixen el nostre moviment cultural i són ja bastants els que poden fer-ho a través dels documents originals, gràcies a la coneixença, elemental si es vol, del nostre idioma. Algunes vegades hem estat sorpresos de saber que publicacions nostres són sol·licitades en biblioteques estrangeres—fa alguns mesos ens fou demanada, en català correctíssim, per un estudiant alemany, la tramesa de diversos números de CIENCIA—i que professors i especialistes de les més diverses nacionalitats no requereixen la traducció de treballs d'investigació publicats en català perquè els és possible de llegir-los en l'original. Tot això vol dir que, en el cas concret de Catalunya i pel que a l'expansió es refereix, el problema va aminorant-se contínuament i que és possible, ens atreviríem a dir segur, que d'ací un nombre relativament curt d'anys ni les consideracions de major difusió aconsellaran els nostres científics el no

emprament del català en les publicacions Hurs, Hevat d'aquells casos especials imposats pel públic al qual va especialment dirigida l'obra.

Cal, doncs, tenir present que sense la tasca de depuració filològica del senyor FABRA, aquesta plenitud no hauria estat possible.

És evident que en el terreny científic queden molts punts per resoldre en ço que fa referència a la fixació del lèxic. Molt sovint ens trobem amb dificultats serioses per adaptar al català un mot o una expressió tècnica o científica... Ens cal, encara, al costat del Diccionari ortogràfic, en el qual els mots científics més corrents ja són resolts, un altre Diccionari tècnic que fixi els casos de dubte i assenyali la paraula millor entre les moltes que avui s'empren. En aquest terreny hem fet ja quelcom des de CIENCIA—recordem els articles del senyor Estalella—i quelcom més tenim pensat de fer. Aspirem a què l'ahdesió nostra a mestre FABRA sigui quelcom més que unes ratlles escrites amb tota efusió i ben bé de cor; ens plauria plasmar el nostre homenatge en una obra que, honorant-lo a ell, ens honorés a nosaltres i per sobre de tots a Catalunya.

Un notable museu de documents de la química.

Una col·lecció de documents inestimables referents a la química, propietat del qui fou "Provost" de la Universitat de Pensilvània a Filadèlfia, doctor EDGAR FASH SMITH, ha estat donada a la Universitat per la seva vídua, Mrs. Margie A. Smith i serà conservada en el "Harrison Chemical Laboratory".

Aquesta col·lecció comprèn tres divisions principals. La primera conté unes cinc-centes lletres i autògrafs dels químics més eminents de totes les nacionalitats; la segona consta quasi de mil retrats, pintats o gravats, de químics celebres, des de l'alquímia fins als nostres dies, i la tercera forma un conjunt de més de mil llibres dedicats a la ciència química. A més, hi ha una bona quantitat de preparacions químiques i de diversos aparells del temps en què era professor M. SMITH, i de quantes seves investigacions.

Els llibres d'alquímia i química de la col·lecció estan quasi tots en l'edició original, molts escrits en llatí, alemany i en el vell francès.

Un dels llibres més antics és l'Alquímia de GEBER, el qual fou imprès a Nüremberg l'any 1545, i un dels més originals és, sens cap dubte, el "Theatrum Chemicum Britannicum", imprès a Londres en 1652. Aquesta obra fou editada per ELIAS ASHMOLE i conté una sèrie de vells poemes anglesos sobre l'alquímia, un d'ells compost per Geoffrey CHAUCER.

Entre els autògrafs n'hi ha de totes les èpoques, essent a notar una carta dirigida per JOSEPH PRIESTLEY, en 1792, als membres de l'Assamblea Nacional de França, en la qual declina el seu nomenament a la Convenció Nacional.

Les habitacions on estan col·locats aquests objectes tenen tota l'aparença d'un museu, i des de que es conegué la varietat i originalitat de les peces exposades és un lloc de peregrinació dels estudiants d'arreu del món que s'interessen per la Química

Institut Internacional de Cooperació Intel·lectual.

Aquest organisme de la Societat de les Nacions ha pres l'acord de reunir en una sola revista les seves diferents publicacions periòdiques: *Bulletin des Relations Universitaires*, *Bulletin des Relations scientifiques* i *Bulletin d'Information de l'I. I. C. I.*

En substitució de totes elles editarà, a partir del gener pròxim, una revista mensual, sota el títol *La Coopération Intellectuelle*, publicació d'uns 80 pàgines, que inserirà treballs de personalitats eminents o de tècnics i especialistes, així com informacions i documents sobre les ciències, les arts i l'ensenyament, etc., del punt de vista de la cooperació intel·lectual internacional.

El preu de *La Coopération Intellectuelle* serà de 5 francs el número per a França i 7'50 francs per a l'estranger. L'abonament anual serà de 50 i 75 francs respectivament. Les subscripcions i demandes d'exemplars de mostra cal adreçar-los a l'Institut Internacional de Cooperació Intel·lectual, 2, Rue de Montpensier, París.

Congrés de la Unió Astronòmica Internacional.

Aquesta reunió tingué lloc a Leyge, del 5 al 13 de juliol darrer. En ella s'examinaren els diversos reports sobre els treballs en curs de la Unió. Alguns d'ells foren foren objecte d'acord, dels quals publiquem a continuació els més importants, de conformitat amb la nota que en dona el *Bulletin de Relations Scientifiques de l'I. I. C. I.* El text íntegre de les resolucions serà publicat pel Comitè en anglès i francès.

Comissió III (Notícions)

1) La Comissió adopta la proposició de fixar els límits de les constel·lacions, basant-se sobre arcs de cercles horaris i paral·lels celestes i proposa la publicació, sota els auspicis de la U. A. I., d'un atlas que vagi de $+ 90^\circ$ a $- 12^\circ 5'$ i que contingui les estrelles fins a la grandària 6,5.

L'equinoxi adoptat és de 1875°.

Els límits de les constel·lacions són escollits de manera que siguin evitats els canvis de nom de les estrelles variables; aquesta condició serà examinada igualment per la comissió de les estrelles variables de l'"Astronomische Gesellschaft".

2) La Comissió acorda publicar periòdicament una llista detallada dels observatoris i dels astrònoms sota els auspicis de la U. A. I.

4) Cal designar les estrelles variables per la lletra grega representativa del tipus considerat.

6) Les longituds galàctiques seran referides a α Cyni, del qual s'adoptarà una posició convencional.

8) La Comissió recomana l'adopció d'un sistema únic per a les projeccions destinades a representar la projecció dels objectes estel·lars sobre l'esfera celeste.

9) És recomanat d'indicar sobre les fotografies l'orientació exacta per petits senyals línia's que corresponguin a les direccions N. S. E. O.

Comissió IV (Efemèrides)

1) En tots els treballs astronòmics caldrà esmentar si el dia emprat comença a mig-dia o a mitja-nit.

2) Els termes *Temps Civil de Greenwich* (G. C. T.), *Weltzeit* (W. Z) i *Universal Time* (U. T.) indiquen el temps comptat a partir de la mitja-nit mitja de Greenwich sense ambigüitat. La designació *Greenwich Mean Time* (G. M. T.) per a les dates anteriors al 1 de gener de 1925 es refereix al temps comptat a partir del mig-dia; però després d'aquesta data, significa, en les publicacions britàniques, el temps comptat a partir de mitja-nit.

Alguns astrònoms desitgen emprar el temps comptat a partir del mig-dia mig de Greenwich; per a això hom ja no pot disposar de les lletres G. M. T.

L'expressió Temps Mig Astronòmic de Greenwich (G. M. A. T.) és la més satisfactòria per indicar el temps comptat a partir del mig-dia mig de Greenwich. La data Juliana és comptada a partir del mig-dia mig de Greenwich.

Comissió VI (Física solar)

6) Els Governos d'Austràlia i dels Països Baixos són invitats a observar l'eclipsi del 9 de maig de 1929; els instruments necessaris per a una expedició australiana seran posats a llur disposició; hom crida així mateix l'atenció del Govern australià sobre l'eclipsi de 1930, que serà visible a l'illa de Tonga.

Comissió XIV (Longitud d'onda)

1) Les longituds d'onda de set xifres indicades en la primera columna de la Taula I per " λ recomanades", seran adoptades com a patrons secundaris per substituir el sistema de patrons de les ratlles del ferro, de les quals hom es serveix actualment.

5) Els patrons de les longituds d'onda dels quals hom es serveix habitualment per a l'extrem ultravioleta seran examinats en relació als patrons adoptats per la Unió i tan aviat com això haurà estat fet, la Unió establirà un sistema de patrons per a l'ultravioleta d'acord amb les longituds d'onda més grans.

6) Les longituds d'onda de set xifres indicades en la primera columna de la Taula IV per " λ recomanades" seran adoptades com a patrons de les longituds d'onda solars.

Comissió XXIV (Paral·laxes estel·lars)

1) La Comissió proposa que la distància corresponent a un paral·laxe de $0^{\circ}10$ ha d'ésser mantinguda de totes maneres com a unitat de distància per a la definició de grandària absoluta.

Congressos en preparació.

Hi han anunciats:

XXIV Congrès de l'Associació Internacional dels Anatomistes, a Bordeus, del 15 al 28 de març de 1929.

Congrés Internacional dels Hospitals, a Atlantic City, del 13 al 15 de juny de 19129.

Congrés Internacional de Psicologia Aplicada, a París, del 21 al 27 de març de 1929. Aquesta reunió havia de tenir lloc a l'octubre darrer, però ha estat ajornada.

Organització Internacional de recerques sobre la paràlisi infantil.

Als Estats Units ha estat creat un Comitè Internacional per a la lluita contra la paràlisi infantil. El presideix W. H. PARK, Director dels serveis d'higiene de Nova-York.

Les observacions seran seguides simultàniament en els laboratoris de Nova-York, en els de les Universitats de Colúmbia, Harvard i Chicago, a l'Institut Pasteur de Brusselles i a l'Institut Lister de Londres.

El Comitè reunirà i compararà els resultats de les recerques realitzades. El senyor Jeremiah MILBANK, industrial americà, ha cedit 259.000 dòlars per a la bona realització d'aquesta interessant tasca.

"Real Academia de Ciencias y Artes" de Barcelona.

Per al curs 1928-1929 la junta d'aquesta institució ha quedat constituïda com segueix:

President, senyor Marquès de CAMPS; Vice-president, Dr. Eduard ALCOBÉ i ARENAS; Secretari general, Dr. Artur BOFILL i POCH; Vice-secretari general, doctor Eduard FONTSERÉ i RIBA; Tresorer, Dr. Paulí CASTELLS i VIDAL; Comptador, doctor Eugeni MASCAREÑAS i HERNANDEZ; Bibliotecari, Dr. Josep M. BOFILL i PICHOT; Conservador, senyor Joaquim BASSEGODA i AMIGÓ; Vocals Directors de Secció, senyors Josep M. BARTRINA i CAPELLA, Bernard LASSALETA i PERRIU, Dr. Ramon JARDÍ i BORRAS, Dr. Casimir BRUGUÉS i ESCUDER i senyor Josep SERRAT i BONASTRE.